

ПРАВНИ ПРОБЛЕМИ НА БОРБАТА С ПЛАГИАТСТВОТО В СИСТЕМАТА НА НАУКАТА И ОБРАЗОВАНИЕТО В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Гл. ас. адвокат Калин Костов

Катедра Правни науки, Стопанска академия „Димитър А. Ценов“,
председател на УС на Сдружението за европейско качество във висшето
образование и борба с неакадемичните практики и плагиатството
e-mail: kalin_kostov@yahoo.com

LEGAL PROBLEMS OCCURRING IN THE PROCESS OF PROSECUTION OF PLAGIARISM AND SCIENTIFIC FRAUD IN THE SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL SYSTEMS IN BULGARIA

Kalin Kostov

Summary

The article comments on the legal problems and the lack of relevant legislation on that matter in Bulgaria. It analyzes public cases of scientific fraud and tries to find proper legal solution of these problems.

Key words: legal problems of plagiarism, legislation, legal solutions.

Настоящият доклад няма за цел да изчерпи от теоретическа и стриктно юридическа гледна точка явлението, което за краткост и с недостатъчна правна прецизност академичните хора наричаме „плагиатство“. Той съдържа единствено основни, крайъгълни, базови правни белези, даващи облика на този повсеместен способ за кариерно израстване в българските наука и образование, който за пръв път става обект на интерес на толкова висок академичен форум.

Използваната терминология не се придържа към формалната правна прецизност. В доклада са използвани недотам точно дефинирани и вероятно не съвсем изчистени от тази гледна точка термини. Причината е, че се цели

да се обясни на достъпен и за неспециалисти език същността на проблема, както и да се даде отговор на въпроса, защо до момента липсва адекватна реакция на институциите срещу това най-тежко провинение срещу академичната етика.

„Плагиатството“ може в най-общ план да бъде определено правно като заимстване на чужди научни постижения, текстове, анализи, модели и др. и представянето им като собствени.

През последните 25 години то придобива застрашителни размери при кариерното израстване и присъждането на научни и преподавателски степени, звания и длъжности в българската академична практика. Проблемът се отчита и от проекта на стратегия за висшето образование, където е посочено, че: „През последните години възникнаха проблеми при прилагането на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Някои непълноти позволиха даване на научни степени и назначаване на академични длъжности на лица без необходимите научни постижения и качества“.

Под безучастния поглед на държавата във всичките ѝ институционални форми – Прокуратура, Съд, Министерство на образованието и науката, Национална агенция по оценяване и акредитация, ръководства на висшите училища (държавни и частни), това явление доби размери на епидемия, като в някои университети (напр. Стопанската Академия в Свищов) засегна дори ректорските ръководства, а оттам бе въведено като задължително условие за развитие и дори запазване на работното място. Крайният резултат е получаване на огромни доходи от страна на ловки псевдонаучни еквилибристи и търгашки, имащи твърде малко общо с науката и академичната етика.

Събраната в Сдружението информация показва, че много висши училища и научни звена са засегнати от него, а общото между всички ректорски ръководства, вкл. и Съвета на ректорите като техен обединяващ орган е, че проявяват пълно нежелание за констатиране и признаване на наличието му. При това нежелание да се идентифицира проблемът за вземане на мерки за борба с него въобще не може да се разисква.

Последното е от изключителна важност, защото съгласно действащия Закон за висшето образование (ЗВО) именно ректорът е едноличният представител на работодателя по смисъла на КТ и може напълно самостоятелно да сключва и прекратява трудовите договори в ръководеното от него предприятие – висшето училище.

Съгласно чл. 58, ал. 1, т. 4 на ЗВО членовете на академичния състав на висшите училища се освобождават от длъжност със заповед на ректора при доказано по установения ред плагиатство в научните трудове.

От правна гледна точка посочената норма е крайно непрецизно формулирана и оставя огромно поле за тълкуване, защото не е синхронизирана с КТ, ЗРАСРБ и използва паралелна терминология, което оставя големи неясноти и празнини.

Ето няколко изключително важни въпроса, отговорите на които не могат да бъдат извлечени от този крайно лаконичен нормативен текст.

Има ли разлика между прекратяване на трудовия договор по смисъла на КТ и освобождаване от длъжност по смисъла на тази норма?

Идентично ли е „освобождаването от длъжност“ по смисъла на чл. 58, ал. 1, т. 4 ЗВО с термина „академична длъжност“ по смисъла на последващо приетия Закон за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ)?

Каква би следвало да е съдбата на притежаваните от преподавателя – плагиатор научни степени и звания след освобождаването му от длъжност с оглед евентуална бъдеща научна кариера в друго висше училище?

Могат да бъдат формулирани и много други стриктно правни въпроси, които всеки юрист практик би си задал, ако му се наложи да решава подобен казус.

Основният въпрос, на който липсва какъвто и да е отговор обаче е какво представлява и кой орган констатира „доказаното по съответния ред плагиатство“, което се явява основанието за налагането на подобна санкция.

Този орган вътрешно академичен ли е или външен за институцията?

Какви са правилата и нормите на процедурата, по която евентуално би се развило подобно производство?

Как би се контролирала законосъобразността на актовете на подобен орган?

Ректорът на висшето училище действа ли в условията на оперативна самостоятелност и може ли по своя преценка да уволни преподавателя плагиатор или действа в условията на обвързана компетентност и е задължен да го стори според смисъла на тази норма?

В крайна сметка всички тези примерни въпроси обаче са напълно безпредметни, защото подобен орган и подобно производство по установяване и

доказване на плагиатство не съществуват нито в рамките на академичната автономия, нито извън нея – няма подобен орган, създаден от държавата, нито пък санкциониран и признат от нея.

Иначе казано – за плагиатство във висшето училище може/следва да се уволнява, но то не може да бъде установено и доказано по никакъв начин, за да се породят тези последици.

Като резултат в българската академична практика е налице един единствен случай, при който преподавател плагиатор е бил отстранен от работа в съответното висше училище на това законово основание. Понастоящем това уволнение е предмет на съдебно обжалване и незавършил граждански процес и поради тази причина не може да бъде коментирано. Изходът на това дело обаче ще даде много отправни точки за тълкуване относно това как съдебната практика вижда смисъла и практическата реализация на този нормативен текст.

Всичко изложено показва, че до голяма степен тази норма е мъртъв законов текст, който номинално съществува, без реално да успява да възпира кандидатите за лесна академична слава и бързо кариерно израстване. За съжаление, той не може да породи реален обществен ефект и служи като основание за измиване на ръцете на академичната общност и контролните органи, че все пак е налице някаква правна санкция срещу плагиатството. Нейният реален ефект и липса на приложение обаче така и не биват коментирани.

Логическият извод от гореизложеното е, че практически юридическа санкция в трудовоправен смисъл срещу учените преписвачи липсва. Колкото и груби нарушения при съставянето на научната си продукция да извършват, те не са застрашени от никакви негативни последици и продължават под безучастния поглед на колеги и академични ръководства да работят, „творят“ и „преподават“.

Много често, най-вече в опит да отхвърлят отговорността и нуждата от реакция от себе си, ръководители на катедри, декани и ректори, получавайки сигнал за нередности в академичната работа на даден преподавател, свързана с установено преписване в научните му разработки, препращат автора на сигнала към прокуратурата и съда с уверението, че установяването на плагиатството е извън рамките на тяхната компетентност и че именно това са организите, които би следвало да вземат мерки за констатиране и санкциониране на нарушителя.

В действителност в Наказателния кодекс (НК) е налице норма, криминализираща плагиатството. В раздел седми на глава трета на НК „Престъпления против интелектуалната собственост“ е налице състав на престъплението плагиатство.

Според чл.173 на НК *„който издава или използва под свое име или под псевдоним чуждо произведение на науката, литературата или изкуството или значителна част от такова произведение, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба от сто до триста лева, както и с обществено порицание“*. Според алинея втора на същия член *„Със същото наказание се наказва и онзи, който представи за регистрация или регистрира от свое име чуждо изобретение, полезен модел или промишлен дизайн“*.

На пръв поглед държавата реагира срещу посегателствата върху интелектуалната собственост по изключително строг начин – чрез най-тежкото възможно средство – наказателната репресия.

Независимо от определената сравнително ниска наказуемост по тези състави – алтернативно лишаване от свобода до 2 години или глоба от 100 до 300 лева, както и обществено порицание, на пръв поглед изглежда, че държавата има волята да проведе борба срещу плагиатството чрез органите на прокуратурата.

В действителност обаче и този текст на НК е напълно неефективен и попада в категорията на т. нар. „мъртви“ нормативни текстове, като според наше проучване през последните 25 години няма приключило производство по него с осъдителна присъда срещу членове на академичната общност.

Причините за това са няколко.

На първо място престъплението по чл. 173 е от частен характер, т. е. наказателното преследване срещу виновното лице може да бъде възбудено единствено по тѣжба на пострадалото лице и прокуратурата няма компетентност да организира наказателно преследване служебно.

Пострадало лице в конкретният случай обаче е единствено авторът на преписаните научни трудове, произведения на литературата, изкуството или изобретението. В масовия случай авторите, от които е плагиатствано, са чужди учени и изобретатели, като някои от тях не са дори въобще живи.

Това означава, че ако авторът на преписания текст не е вече сред живите, е напълно невъзможно да започне подобно производство. При автори чужденци е много съмнително, че някой от тях ще има стимула да се занимава с

провеждане на наказателно преследване срещу нарушителя, още повече, че на тях им е добре известна работата на българските правораздавателни органи. Осъждането на нарушителя не е и задължителна предпоставка за реализирането на гражданската му отговорност за нарушаването на авторските права, което допълнително лишава от мотив и стимул пострадалото лице – автор да дава подобна частна тъжба.

Дори и да е подадена подобна тъжба, наказателното преследване е обусловено от сравнително кратък давностен срок – 5 години, в рамките на който, ако то не започне, няма как да бъде ефективно проведено и следва да бъде прекратено като просрочено по давност.

В масовите случаи плагиатството се открива години след като плагиаторът е издал, често в ограничен тираж „научния“ труд, съдържащ преписания текст. Това става по сигнал на негови колеги, работещи в същата научна област. Тогава този законов срок вече отдавна е изтекъл.

Илюстрация на това наше твърдение е Резолюция за прекратяване на преписка № 593/2011 г. от 24. 10. 2011 г. на Районната прокуратура (РП) – гр. С. по повод лицето А. Там точно със същите мотиви наблюдаващият прокурор отказва образуването на наказателно производство.

Допълнително възниква и въпросът при евентуален съдебен процес, как би следвало решаващият състав на съда да направи своята справедлива преценка дали е налице плагиатство в съответните подсъдни научни произведения – материя, която няма как съдът да познава. На него със сигурност ще му се наложи да ползва специфични знания, които могат да му дадат единствено външни експерти, компетентни в съответната област. Това изправя производството пред опасността в неговите рамки да се осъществи „процес вътре в процеса“, защото неминуемо двете страни – обвиняем и частен тъжител ще ангажират аргументи и експертизи в подкрепа на своите твърдения.

Ясният извод е, че поради изложените причини наказателноправната отговорност, предвидена в чл.173 НК, не функционира и не може да бъде ефективен механизъм за борба с плагиатството. На нея не може да се разчита да замести липсващата воля в академичните ръководства и научната общност да се предприемат мерки срещу това явление.

Плагиатството има и гражданскоправно битие, тъй като освен нарушение на академичната етика е и нарушение на авторски права, права върху изобретения и полезни модели.

Присвоявайки си чуждо научно постижение, плагиаторът нарушава и тези субективни права на действителния автор.

Гражданскоправната отговорност обаче по своя характер е имуществена, обезщетителна отговорност – тя няма за цел и функция да санкционира нарушителя, а единствено да репарира стореното от него на титуляра на съответното право. Малко или много това обезщетение винаги се измерва в пари, които евентуално се присъждат на претърпялото незаконната интервенция в имуществената си сфера лице.

До съдебен спор може въобще да не се стигне, ако страните например се споразумеят за заплащане на някакво обезщетение, което да удовлетвори лицето, титуляр на нарушените авторски права.

Този характер на гражданската отговорност и използваният пример показват, че чрез подобна интервенция по никакъв начин не може да се повлияе върху чисто научния аспект на нарушаването на академичната етика, което, едновременно с всичко изложено, представлява плагиатството.

Търсенето на обезщетение по този ред има чисто имуществен характер, правоотношението се развива изцяло между истинския автор и плагиатора, обвързано е с реализиране на доходи от страна на плагиатора чрез отпечатване на плагиатствения труд и не може да послужи като средство за санкциониране на поведението на плагиатора в чисто научен план.

Последният аспект, в който бих искал да щрихирам правната рамка на явлението „плагиатство“ е този във връзка с условията и реда за заемане на академичните длъжности „асистент“, „главен асистент“, „доцент“ и „професор“ по смисъла на злополучния ЗРАСРБ и придобиването на образователна и научна степен „доктор“ и „доктор на науките“, също регламентирани там.

По правната си същност това е процедура, развиваща се в рамките на академичната автономия, съдържаща определени белези на административно производство. По нея се осъществява кариерното израстване в българските висши училища.

Често срещана хипотеза е във връзка с провеждането на конкурс за заемане на определена академична длъжност или присъждане на образователна и научна степен в списъка на публикуваните научни статии, монографии или в дисертационния труд на кандидата да се констатира преписване и ползване на чужд труд без съответното цитиране.

Тази констатация може да бъде извършена служебно от членовете на

журито или по сигнал на друг колега, работещ в същата научна област като кандидата. Този колега може да е участник в същия конкурс или трето лице.

На практика най-често това е лице, неучастващо в конкурса – практиката по приложението на ЗРАСРБ показва, че почти всички „конкурси“, организирани след приемането му, са с един единствен кандидат, жури, съставено от лица в определени зависими връзки с него и с предрешен изход преди самото им започване.

Възможно е сигналът за наличие на плагиатствани научни трудове да бъде едновременно отправен и до ректора на съответното висше училище (ръководителя на научната организация) организатор на конкурса.

Нито в ЗРАСРБ, нито в приетия Правилник за неговото приложение обаче нормативно е предвидена процедура, която да предвижда задължения за членовете на журито, получило сигнал с подобно съдържание, да извършат съответната проверка, да спрат започналата процедура до изясняване на обстоятелствата или да предприемат каквито и да е действия в тази насока.

Същото се отнася и за ректора на съответното висше училище (ръководителя на научната организация).

Това поставя журито и административния ръководител в условията на пълна оперативна свобода да решат, доколко въобще да обърнат внимание на подобен сигнал, като действията им зависят изцяло от собствените им виждания по въпроса и не са дори скрепени с минимални юридически задължения да извършат съответна проверка.

ЗРАСРБ в глава четвърта „Контрол“ съдържа няколко норми, регламентиращи контролна компетентност на Министъра на образованието и науката по отношение откритите и не приключили процедури за придобиване на научна степен, както и за заемане на академични длъжности.

Изрично в чл. 30 на ЗРАСРБ е посочена тази възможност, като контролът, упражняван от Министъра, според ал. 2 на този член се осъществява чрез проверки по собствена инициатива или по сигнал на заинтересована страна.

Интересен въпрос е доколко този контрол обхваща и случаи, в които е констатирано плагиатство в научната продукция на кандидата, или каквато се ориентира да бъде практиката, той е само формален контрол относно незаконосъобразност на самата процедура.

На първо място при липса на воля Министърът да се самосезира, възможността за инициране на подобна проверка е силно ограничена поради

наличието на изискването подателят на сигнала до него да притежава качеството заинтересувана страна. Качеството „заинтересувана страна“ е заимствано от административното право, където е пространно изяснено. То се дефинира в административноправната теория и се тълкува от съдебната практика като лице, притежаващо правен интерес от обжалването/оспорването на определен административен акт. Без да искам допълнително да теоретизирам доколко крайният акт по присъждане на съответната научна степен или заемането на съответната научна длъжност има в действителност административноправен характер, практически в конкретния случай заинтересувана страна може да бъде единствено друг участник в същата процедура. (В този смисъл Определение № 11229/ 13. 09. 2012 г. по адм. д. № 10552/2012 г. на Върховния административен съд (ВАС))

Както вече бе посочено, на практика почти всички проведени процедури досега по ЗРАСРБ са с един единствен участник, а невъзможността на трети лица, неучастващи в процедурата, но работещи в същата научна област като кандидата, да инициират проверка върху научните му трудове чрез Министъра, ограничава възможността за реален контрол върху плагиатството до минимум.

Допълнително контролът на Министъра, макар и изрично неупоменато в закона, е не по същество, а единствено относно формално нарушаване на процедурата. Това личи от възможностите, които законът му дава. Според чл. 30, ал. 5, изр. 2-ро проверката завършва с констатации за редовността на всеки отделен етап единствено *на процедурата*.

Плагиатството в научните трудове на кандидата засяга наличието или не на материалноправните предпоставки за придобиване на съответната научна степен или заемането на съответната академична длъжност и не може да бъде установявано чрез формална проверка на процедурата, по която се развива конкурсът от външно за него лице, каквото е Министърът.

Повод за разглеждането на въпроса за обхвата на контрола, осъществяван от страна на Министъра, става и наличието в тази глава на закона на норма, предвиждаща, подобно на ЗВО, освобождаване от длъжност на основание установено плагиатство в научните трудове.

ЗРАСРБ в чл. 35, ал. 1, т. 1 повтаря почти буквално чл. 58, ал. 1, т. 4 ЗВО, предвиждайки, че се освобождава от академична длъжност лице, когато бъде установено, че трудовете или значителни части от тях, въз основа на ко-

ито е придобита научна степен или е заета академична длъжност, са написани или създадени от друго.

Според чл. 35, ал. 3 от ЗРАСРБ отнемането на научна степен и освобождаването от длъжност се извършва от ректора на висшето училище, съответно от ръководителя на научната организация, по предложение на факултетния/научния съвет.

Логичният въпрос е какво е юридическото съотношение между двата текста и защо на практика идентични норми се съдържат в два отделни нормативни акта. Плод на законодателна недомислица ли е това повторение? Защо подобна норма е системно включена в глава четвърта „Контрол“, където са предвидени правомощия на Министъра, а освобождаването от длъжност е вменено в компетентността на ректора на съответното висше училище? Къде всъщност следва да е системното място на тази норма – в ЗВО или в ЗРАСРБ?

Това са основни въпроси, които имат нужда от отговори, за да се постигне ефективно правоприлагане на тези правила. На теория и практика на тях не може да се отговори – най-вероятно става въпрос за законодателна некомпетентност, резултатите от която обаче са катастрофални, защото те пораждат ред вторични подвъпроси.

Не може да не направи впечатление разликата в редакцията на текстовете на двете почти идентични норми – докато в ЗВО, за да се стигне до освобождаване от длъжност (прекръпяване на трудовия договор?) на преподавателя, не е необходимо да е налице предложение за това на съответния факултетен/научен съвет, то според ЗРАСРБ това е необходима предпоставка.

Друга разлика може да се потърси на основание на това, че ЗРАСРБ предвижда освобождаването от длъжност на плагиатора преподавател да става единствено, ако трудовете или значителни части от тях, *въз основа на които е придобитата научна степен или е заета академична длъжност*, са написани или създадени от друго. Логично е тълкуването, че ако плагиатство е установено в трудовете, които не са представени в списъка с трудовете, с който лицето е участвало в конкурса, то този текст е неприложим, тъй като те нямат отношение към проведения конкурс.

Допълнително чл. 35, ал. 2 от ЗРАСРБ предвижда, че в горната хипотеза – при освобождаване от академична длъжност се отнема и придобитата научна степен на лицето – нещо, което липсва в ЗВО.

Като последица, чисто теоретично, дори и да се стигне до ситуация, в която преподавател е уличен в плагиатство, за съответния ректор ще остане неустановимо на основание на коя законова норма да го освободи от длъжност (уволни) – тази в ЗВО или тази в ЗРАСРБ. Следва ли да потърси предварително предложение на съответния факултетен/научен съвет, каквото изискване има в ЗРАСРБ, но липсва в ЗВО, и какви са последиците, ако липсва такава предложение?

Ако плагиатството не е установено във връзка с участие в конкурс, допустимо ли е приложението на една или и на двете норми?

Основният недостатък на ЗРАСРБ също обаче остава този, че и тук не се решава въпросът, кой е конкретният орган, компетентен да установи плагиатството – визирани са правни последици при негово констатиране, съществува някаква, макар и несъвършена процедура по налагане на санкции, но липсват правомощия на Министъра по неговото установяване. Съвсем отделен е въпросът дали именно Министърът следва да е органът, който да установява това обстоятелство.

Всичко изложено ми дава основание да изложа един изключително подходящ пример, илюстриращ несъвършенствата на съществуващата правна уредба.

Във връзка с процедурата по придобиване на професорска титла от страна на А. през 2012 г. пълният законодателен хаос в материята по санкциониране на плагиатството стана особено виден.

Припомням предисторията – А. е кандидатствал по реда на отменения вече ЗНСНЗ пред разформированата ВАК за присъждане на научната степен „доктор на икономическите науки“ още през 2001г. Научната комисия по икономически науки отказва да му даде научната степен с мотиви „преписване (ползване на произведения, създадени от други без цитиране съгласно обичайната академична практика)“. Обективно след анализ на работещи в същата област учени се установява, че почти цялата научна дейност на кандидата се състои от буквално преписани текстове на чужди автори, някои от които вече покойници.

Преписката е изпратена от Научната комисия по икономически науки към Президиума на ВАК, когато мистериозно, в противоречие на всякакви правила, кандидатът А. си изтегля представените документи, включително проверяваните публикации и прекратява участието си в процедурата.

Всичко това при наличие на решение на Научната комисия по икономически науки, което, след като не е обжалвано от кандидата, е влязло в сила и поражда правен ефект.

Впоследствие, не само че А. не е уволнен като преподавател, каквото е изискването на ЗВО, но и използвайки неакадемични похвати става ректор на висшето училище, в което работи.

През 2011 г. при отсъствие на доказани заслуги, А. придобива титлата „почетен професор“ на университет в Румъния – своеобразен еквивалент на нашата титла „доктор хонорис кауза“. В рамките на седмица след това изисква от подчинените му Факултетен и Академичен съвет да „приравнят“ тази титла на академичната длъжност „професор“ по смисъла на новоприетия тогава ЗРАСРБ. Новата титла на А. е отразена и в дипломите, които се издават от съответното висше учебно заведение.

След като благодарение на моите усилия и на колегите от сдружението Министърът на образованието отказа да приеме това грубо поругаване на закона и изиска всички дипломи да бъдат преиздадени, без обаче да посмее да санкционира по никакъв начин нарушителя. Последва обявяване на конкурс за длъжността „професор“ в същото учебно заведение, на който се яви единствено самият А.

В представения списък на научните му постижения и трудове за конкурса фигурираха във видоизменен вид същите преписани трудове, с които той е кандидатствал пред разформированата ВАК повече от 10 години по-рано.

Сигнал за наличието на фрапиращо плагиатство бе отправен както до членовете на журито – лица, намиращи се във финансови отношения с кандидата, така и до Министъра на образованието и науката.

От членовете на журито не последва никакъв отговор, докато Министърът отговори, че е проверил цялата процедура, но единствено по документи. От публикуваните рецензии на членовете на журито стана ясно, че те не владеят български език и не са чели рецензираните произведения в оригинал, което поставя други въпроси относно провеждане на процедурата.

По отношение на изнесените данни и доказателства за плагиатство на кандидата, вкл. и буквална паралелна съпоставка на оригиналните френски и английски текстове и преписания вариант от страна на А. Министърът в отговора си пише: „в рецензиите и становищата на научното жури не бяха ус-

тановени коментари, свързани със съмнения за плагиатство от страна на кандидата за заемане на академичната длъжност „професор“ доц А.“.

Реакцията на сдружението бе да подаде жалба в съда по реда на чл. 32 от ЗРАСРБ, предвиждащ, че всички актове на органите на висшето училище или на научната организация във връзка с придобиването на научна степен или за заемането на академичните длъжности подлежат на обжалване по реда на АПК.

Върховният административен съд (ВАС) в Определение № 11229/ 13. 09. 2012 г. по адм. д. № 10552 / 2012 г. потвърди определението на Велико-търновския административен съд (ВТАС) по адм. д. № 537 / 2012 г., с което жалбата на сдружението въобще не бе разгледана по същество и бе отхвърлена като недопустима поради липса на правен интерес.

Определението на съда почива също на базовото в административното право положение, че за да е налице правен интерес от обжалване, съответният административен акт трябва да засяга непосредствено лице, чиито права или законни интереси са засегнати от издадения индивидуален административен акт, или с него е създадено задължение.

Така по-малко от десет години след като бе уличено в плагиатство от разформированата вече ВАК, същото лице, със същите научни трудове, придоби длъжността „професор“ вече в ръководеното от самото него висше училище – тъжна констатация за тенденциите и посоката на развитие на родните образование и наука.

От изложеното и от приложения знаков пример могат да бъдат направени много изводи. Видно е, че в българското законодателство не е налице не само функциониращ, а на практика какъвто и да е механизъм за установяване, контрол и санкциониране на плагиатството. Съществуващата правна уредба е безнадежно остаряла, разпокъсана и фрагментарна, съдържаща взаимнопротиворечащи си и изключващи се норми. Липсва какъвто и да е синхрон между отделните държавни и академични институции по прилагането ѝ. Липсва политическа воля за нейното създаване, промяна, адаптиране.

Най-съществената липса обаче е на воля и желание на академичната общност да посочи проблема, да се идентифицира с него и да започне да води борба, без която каквато и да е реформа в образованието и науката е обречена на неуспех.